

STRESZCZENIE

Marta BOROWSKA-STEFAŃSKA¹

FLOOD RISK ASSESSMENT OF ŁÓDŹ PROVINCE COMMUNES

The main aim of the article is flood risk assessment on the flood hazard areas in 21 communes of the Łódź province. The area exposed to floods means an area that is probable to be covered by water once for 100-years. The notion of flood risk is understood as "the combination of the probability of a flood event and of the potential adverse consequences for human health, the environment, cultural heritage and economic activity associated with a flood event"². For flood risk assessment was used authorial method, where the primary field was an area of 0.5ha hexagon. Author made the synthetic assessment of flood risk level and its diversification within the flood hazard area. The highest synthetic flood risk level is in Łowicz and Tomaszów Mazowiecki (town). On the Łowicz area the valley bottom of the Bzura river is very wide, especially in the western and eastern part where there are buildings. Tomaszów Mazowiecki is the town where smaller rivers flow into the Pilica river, which is why the valley bottom reaches there considerable sizes, thus fostering localization of buildings. Smaller rivers, especially the Czarna and Piasecznica rivers as well as the location below the Sulejowski reservoir, creates a sense of security among its users. All this leads to intensification of land development on this area and an increase in potential adverse consequences in the event of flooding. The analysis of flood risk levels is of paramount importance as it enables to implement a suitable anti-flood protection policy.

Keywords: areas exposed to floods, spatial development, flood risk, Floods Directive.

OCENA RYZYKA POWODZIOWEGO GMIN WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W artykule za cel przyjęto ocenę ryzyka powodziowego na obszarach zagrożonych powodzią w 21 gminach województwa łódzkiego. Badaniu podlegał obszar szczególnego zagrożenia powodzią, za który przyjęto zasięg występowania wód o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi i związanych z nią potencjalnych negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej³. Do oceny ryzyka powodziowego posłużyła autorska metoda bonitacji punktowej, gdzie polem podstawowym był heksagon o powierzchni 0,5ha. Autorka dokonała zarówno syntetycznego poziomu ryzyka powodziowego, jak i jego zróżnicowania w obrębie terenu zagrożonego powodzią. Najwyższy syntetyczny poziom ryzyka powodziowego jest w Łowiczu oraz Tomaszowie Mazowieckim (mieście). Na obszarze Łowicza, dno doliny Bzury jest bardzo szerokie, w szczególności w zachodniej i wschodniej części, tam też lokalizowana jest zabudowa. Tomaszów Mazowiecki, to miasto w którym do Pilicy uchodzą mniejsze rzeki, w związku z czym dno doliny osiąga tu znaczne rozmiary, co sprzyja lokalizowaniu zabudowy. Mniejsze rzeki, w szczególności Czarna, Piasecznica oraz położenie poniżej zbiornika Sulejowskiego, stwarza wśród użytkowników tych obszarów poczucie bezpieczeństwa. Wszystko to prowadzi do intensyfikacji zagospodarowania na tych terenach oraz wzrostu związanych z tym potencjalnych, negatywnych konsekwencji w przypadku nadejścia powodzi. Analiza poziomu ryzyka powodziowego jest niezwykle istotna i umożliwia prowadzenie odpowiedniej polityki ochrony przeciwpowodziowej.

Słowa kluczowe: tereny zagrożone powodzią, zagospodarowanie przestrzenne, ryzyko powodziowe, Dyrektywa Powodziowa.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.1

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

¹ Marta Borowska-Stefańska PhD, Department of the Building Environment and Spatial Policy, Faculty of Geographical Sciences, University of Lodz, ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź, email: borosia@op.pl

² Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa), art. 2 pkt. 2.

³ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa), art. 2 pkt. 2.

МАКИАВЕЛЛИ О ПРИРОДЕ ЧЕЛОВЕКА

В статье рассматриваются взгляды Макиавелли – одного из выдающихся мыслителей эпохи Возрождения по вопросу о природе человека. Отмечается, что противоречия, характерные для данной эпохи, нашли отражение в творчестве Макиавелли. Феномен природы человека в творчестве Макиавелли необходимо рассматривать в контексте его этического учения. Он характеризует добро и зло, отмечает их взаимосвязь, возможность их взаимоперехода. Макиавелли подчеркивает вторичность, производность категорий добра и зла от человека. В то же время, человек может только изучать силы, управляющие добром и злом, и в каких-то пределах влиять на них. Важное место для понимания природы человека имеют его взгляды на проблему ценностей. Он детально останавливается на характеристике категорий цели и средства. Макиавелли отмечает, что человек должен ставить определенные цели и стремиться к ним. Мыслитель переносит их в сферу морального совершенствования личности. Достижение этих целей дает возможность реализовать в природе человека идеалы и лучшие моральные качества. Среди множества моральных качеств, которые должны быть присущи человеку, он называет честь. Данное понятие как бы синтезирует в себе множество других качеств, присущих человеку. Честь свойственна только человеку, живущему в обществе и должна проявляться в государственных делах. Человек должен познавать добро и зло, хотя знание их не ведет к тому, что человек освобождается от зла. Макиавелли утверждает, что тот, кто не хочет избрать дорогу добра обязательно должен вступить на путь зла.

Ключевые слова: природа человека, человек, добро, зло, цель, средства, ценности, этика.

MACHIAVELLI ABOUT HUMAN NATURE

The paper considers the views of Machiavelli, one of the foremost thinkers of the Renaissance on the nature of man. It is noted that the contradictions specific to his epoch are reflected in the works of Machiavelli. The phenomenon of human nature in the works of Machiavelli should be considered in the context of his ethical teaching. He characterizes good and evil, says their relationship, the possibility of their mutual transition. Machiavelli emphasizes the secondary, derivative nature of categories of good and evil on the person. At the same time, the person can only examine the forces that govern good and evil, and within the short limit affect them. His views on the issue of values take an important role for the understanding of human nature. He stops for a detailed characterization of categories goals and means. Machiavelli says that a man should put some goals and strive for them. Thinker carries them into the sphere of moral perfection of the individual. The achievement of these objectives makes it possible to realize the ideals of human nature and the best moral qualities. Among the many moral qualities that should be inherent in man, he calls honor. This concept synthesizes many other qualities of the person. Honor belongs only to a person living in the community and should be shown in public affairs. People should know good and evil, although their knowledge does not lead to the fact that a man is free from evil. Machiavelli argues that the one who does not want to elect a good way to take the path of evil.

Keywords: human nature, man, good and evil, the purpose, the means, values, ethics.

MACHIAVELLI O NATURZE LUDZKIEJ

W artykule rozpatrywane są poglądy Machiavellego – jednego z wybitnych myślicieli epoki Renesansu, dotyczące natury człowieka. Autor zaznacza, że sprzeczności charakterystyczne dla danej epoki znajdują odzwierciedlenie w twórczości Machiavellego. Fenomen natury ludzkiej w pracach Machiavellego należy rozpatrywać w kontekście jego nauczania etycznego. On charakteryzuje dobro i зло, dostrzega ich związek, możliwość ich wzajemnego przejścia. Machiavelli podkreśla, że pojęcia dobra i zła są wtórne, pochodne od człowieka. Jednocześnie człowiek potrafi tylko badać siły rządzące dobrem i złem, i, do pewnego stopnia, oddziaływać na nie. Ważnym miejscem dla zrozumienia ludzkiej natury są jego poglądy na problem wartości. On szczegółowo charakteryzuje pojęcia celu i środków. Machiavelli uważa, że człowiek powinien stawiać pewne cele i dążyć do nich. Myśliciel przenosi je w sferę moralnej doskonałości jednostki. Osiągnięcie tych celów umożliwia realizację w naturze ludzkiej ideałów i najlepszych cech moralnych. Wśród wielu moralnych cech, które powinny być nieodłączną właściwością człowieka, on wymienia honor. Pojęcie to niejako syntezuje w sobie wiele innych cech ludzkich. Honor jest właściwy tylko dla człowieka, żyjącego w społeczeństwie i powinien być ujawniany w sprawach publicznych. Człowiek powinien poznawać dobro i złe, chociaż ich znajomość nie prowadzi do uwolnienia od zła. Machiavelli twierdzi, że ten, kto nie chce wybrać drogę dobra, koniecznie musi wstąpić na drogę zła.

Słowa kluczowe: natura ludzka, człowiek, dobro, złe, cel, środki, wartości, etyka.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.2

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

⁴ Prof. dr hab. Peter Gnatenko, Katedra Filozofii, Narodowy Uniwersytet im. O. Gonchara w Dnipropetrowsku, Ukraina, e-mail: v.beljaev@fozzy.ua

WSPÓLNOTA BEZPIECZEŃSTWA

Wiedza o otaczającym świecie, rzeczywistości społecznej, jej funkcjonowaniu składa się z wielu rozmaitych teorii, praw, pojęć, wreszcie koncepcji otaczającego nas świata. Rzecz w tym, że tylko część z nich jest prawdziwa i to tylko w określonych, często przypadkowych, okolicznościach. Stąd rozróżnienie o ich prawdziwości bądź braku takiej jest obarczone ryzykiem i błędem. Rzecz dotyczy także wspólnot bezpieczeństwa tworzonych przez ludzi i z ich udziałem. Ma to swoje konsekwencje w każdym aspekcie działalności ludzkiej, a także sposobach ich określania. Pojmowanie bezpieczeństwa wspólnot społecznych ma długą tradycję. Cechuje ją przy tym różnorodność i dowolność wykładni społecznych, religijnych, politycznych, ekonomicznych, innych. Od Arystotelesa, przez teologów, po współczesnych autorów odwołujących się do kategorii wspólnot, jako elementu konstytuującego więzi społeczne, istniejący ład. Związek, między poznaniem, a zrozumieniem, a właściwie chęć jego dostrzeżenia w obszarze bezpieczeństwa wspólnotowego stał się podstawą do podjęcia niniejszych rozważań. Są one jednak ograniczone. Nie podjęto rozważań ukierunkowanych na tożsamość i jej znaczenie we wspólnotach bezpieczeństwa. Nie wyeksponowano także idei i szerzej ideologii leżących u podstaw formowania i przekształcania tych wspólnot. Pominięto także mechanizmy wpływu kształtowane m.in. przez różne grupy nacisku występujące w systemach politycznych. W związku z powyższym, celem niniejszego artykułu jest ukazanie teoretycznych podstaw formułowania bezpieczeństwa wspólnot społecznych. Ponadto, udzielenie odpowiedzi na pytanie, które związki budują bezpieczeństwo wspólnot społecznych. W konsekwencji uzyskanie wiedzy będącej podstawą formułowania polityki i strategii bezpieczeństwa państwa.

Słowa kluczowe: wspólnota bezpieczeństwa, bezpieczeństwo psychospołeczne, więzi społeczne

SECURITY COMMUNITY

Knowledge about the world, the social reality, its functioning are made up of many different theories, laws, concepts, and finally, the concept of the world around us. The point is that only a part of them is true and these are only in certain, often accidental circumstances. Therefore, the distinction of their authenticity or lack is fraught with a risky and error. The thing also applies to the safety of communities created by the people and their participation. This has consequences in every aspect of human activity. Understanding of the social security community has a long tradition. It is characterized by the diversity and freedom of interpretation of social, religious, political, economic and others. Referring to the category of communities, since Aristotle, by theologians, and contemporary authors, we perceive their security as part constitutes the social ties, existing order. The relationship between cognition and understanding, and actually desire to perceive in the area of community safety has become the basis for making these considerations. However, they are limited. Considerations are not aimed at identity and its role in the security community. There also skip expose broader ideas and ideologies underlying the formation and transformation of these communities. Also omitted shaped mechanisms including the impact of by various pressure groups present in political systems. Therefore, the aim of this paper is to present the theoretical basis of the formulation of social security communities. Moreover to answer the question that build relationships safety social communities. Consequently, to obtain the knowledge base of policy formulation and national security strategy.

Keywords: security community, psychosocial security, social ties.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.3

Przesłano do redakcji: styczeń 2015

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

---

⁵ Prof. dr hab. Jarosław Gryz, Akademia Obrony Narodowej, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego, al. gen. Antoniego Chruściela "Montera" 103, 00-910 Warszawa, e-mail: j.gryz@aon.edu.pl

THE IMPORTANCE OF LOCAL GOVERNMENT IN POLAND-GENERAL ISSUES

Proper management of the public interest in Poland is realized on the basis of territorial divisions of the country. Territorial division is a kind of fragmentation of the country in order to establish the relevant authorities of the state or non-state entities which perform the tasks of a public nature. The divisions are created in order to introduce law and order activity of bodies and entities performing the tasks of the state. One of the divisions is essential territorial division of the country also known as the basic one, or general, whose units are: commune, district and province. Local government because of rationing and allocation of powers has a specific location, which is to carry out tasks resulting from the coming needs and problems of the local community, as well as regional and. The division of competence is aimed at not only meeting the needs necessary for the proper functioning of the local government unit and its residents, but also fully indeed an important role in the economic development of the unit, and consequently the whole country. The purpose of the proper implementation of tasks and their full effectiveness, it is important that local governments operate effectively, and above all transparent to everyone in the local community. Relations between the administration and the citizen should be based on trust. Building positive relationships is essential to the implementation of initiatives in a particular territory. The article presents the essence of local government and takes its general characteristics.

Keywords: administration, territorial division, authority, local government.

ISTOTA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W POLSCE-ZAGADNIENIA OGÓLNE

Prawidłowe zarządzanie interesem publicznym w Polsce realizowane jest na podstawie podziałów terytorialnych kraju. Podział terytorialny stanowi swoiste rozczłonkowanie kraju celem ustanowienia odpowiednich organów państwa lub też jednostek niepaństwowych, które wykonują jego zadania o charakterze publicznym. Podziały tworzone są celem wprowadzenia ładu i porządku działalności organów i podmiotów realizujących zadania państwa. Jednym z podziałów jest zasadniczy podział terytorialny państwa zwany też podziałem podstawowym lub też ogólnym, którego jednostkami są: gmina, powiat i województwo. Samorząd terytorialny z uwagi na reglamentację oraz podział kompetencji posiada specyficzne usytuowanie, które ma realizować zadania wynikające z najbliższych potrzeb i problemów społeczności lokalnej, jak też i regionalnej. Podział kompetencji ma na celu nie tylko realizację potrzeb niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania jednostki samorządu lokalnego i jej mieszkańców, ale też pełni istotnie ważną rolę dla rozwoju gospodarczego danej jednostki, a w konsekwencji i całego kraju. Celem prawidłowej realizacji zadań i ich pełnej efektywności ważne jest, aby samorząd terytorialny funkcjonował sprawnie, a przede wszystkim przejrzystie dla każdego mieszkańca danej społeczności lokalnej. Relacje pomiędzy organem administracji a obywatelem winny być oparte na zaufaniu. Budowanie pozytywnych relacji ma istotne znaczenie przy wdrażaniu inicjatyw na poszczególnym terytorium. Społeczeństwo winno mieć poczucie, iż samorządy działają w jego najlepszym szeroko pojmowanym interesie (w zależności od przyznanych kompetencji). Samorząd realizuje swoje zadania na zasadzie decentralizacji jak też działa samodzielnie. Artykuł prezentuje istotę samorządu terytorialnego i podejmuje jego ogólną charakterystykę.

Słowa kluczowe: administracja, podział terytorialny, organ administracji, samorząd terytorialny.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.4

Przesłano do redakcji: luty 2015

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

---

⁶ Dr Oktawia Jurgilewicz, Katedra Prawa i Administracji, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, Al. Powstańców Warszaw 8, 35-959 Rzeszów, tel. 17 865 1721, e-mail: niemieco@prz.edu.pl

ZRÓŻNICOWANIE ZMIENNYCH MAKROEKONOMICZNYCH ORAZ ROZWOJU REGIONÓW CZĘŚCI AZJATYCKIEJ FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Celem opracowania jest analiza rozwoju ekonomicznego oraz zróżnicowanie regionów części azjatyckiej Federacji Rosyjskiej (FR) na podstawie wskaźników taksonomicznych i analizy konwergencji/dywergencji dotyczących pięciu zmiennych makroekonomicznych. Zmiennymi tymi są: stopa bezrobocia rejestrowanego, inwestycje *per capita*,⁸ produkt krajowy brutto (PKB) *per capita*, płace oraz liczba organizacji prowadzących działalność badawczo-rozwojową (B+R)⁹ na 1 mln mieszkańców w latach 2000–2012. W opracowaniu rozważania dotyczą 27 regionów FR, dane użyte do analiz zaś pochodzą ze strony Rosyjskiego Urzędu Statystycznego (Федеральная Служба Государственной Статистики; www.gks.ru). Do części azjatyckiej FR zaliczyć można trzy następujące okręgi federalne: Uralski Okręg Federalny, Syberyjski Okręg Federalny oraz Dalekowschodni Okręg Federalny¹⁰. Podstawową metodą analizy jest wskaźnik taksonomiczny oparty na metryce euklidesowej.

Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju regionów FR pokazuje specyfikę oraz charakter regionów azjatyckich Rosji. Wykonane analizy prowadzą do wniosku, iż najlepiej rozwinięte pod względem analizowanych zmiennych regiony mają charakter przemysłowo-wydobywczy, z kolei najstąbiej rozwinięte – charakter rolniczy.

Układ pracy jest następujący: w 2. punkcie zostanie omówione przestrzenne zróżnicowanie zmiennych makroekonomicznych w regionach FR, to jest: stopy bezrobocia rejestrowanego, poziomu płac, liczba organizacji prowadzących działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mln mieszkańców, inwestycji *per capita* oraz PKB *per capita*; w punkcie 3. przedstawiona została budowa wskaźnika taksonomicznego opartego na metryce euklidesowej; punkt 4. zawiera analizę zróżnicowania rozwoju regionów FR opartą na wskaźnikach taksonomicznych, w punkcie 5. przedstawiona została wstępną analiza konwergencji/dywergencji, natomiast punkt 6 zawiera podsumowania i ważniejsze wnioski.

Słowa kluczowe: Federacja Rosyjska, Azjatyckie regiony Federacji Rosyjskiej, rozwój ekonomiczny, zróżnicowanie zmiennych makroekonomicznych.

DIFFERENTIATION OF MACROECONOMIC VARIABLES AND ECONOMIC DEVELOPMENT FOR THE ASIAN REGIONS OF THE RUSSIAN FEDERATION

The main aim of this article is an analysis of the spatial differentiation of macroeconomic variables and economic development for the Asian regions of the Russian Federation with five basic macroeconomic variables, namely: unemployment rates registered, investment per capita, GDP per capita, wages, number of research and development organizations per million people in the years 2000–2012. The work reflects on 27 Asian regions of the Russian Federation, and the data used for the analysis comes from the Russian Statistical Office (Федеральная служба государственной статистики. Почта: www.gks.ru). The basic methods of the analysis are based on the taxonomic index Euclidean and analysis of the convergence/divergence.

The differentiation of development shows the specificity of the Asian regions of Russian Federation. The analysis leads to the conclusion that the most developed in terms of the variables analyzed regions are industrial and oil production. The least developed regions are agricultural.

In the second section there will be discussed the spatial differentiation of macroeconomic variables in Russian Federation regions, namely: unemployment rates registered, investment per capita, GDP per capita, wages, number of research and development organizations per million people in the years 2000–2012; section 3 presents the construction of taxonomic index based on the Euclidean metric; section 4 presents an analysis of the diversity of regional development based on the taxonomic indicators; in section 5 the analysis of convergence / divergence is shown, while section 6 contains a summary and important conclusions.

Keywords: Russian Federation, Asian regions of Russian Federation, economic development, differentiation of macroeconomic variables.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.5

Przesłano do redakcji: wrzesień 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

⁷Mgr Aleksy Kornowski, Instytut Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet Jagielloński, e-mail: aleks.kornowski@uj.edu.pl

⁸ Wszystkie zmienne wyrażone w jednostkach pieniężnych przeliczono na PLN według kursu NBP z 31 grudnia 2012 r.

⁹Badanie i Rozwój.

¹⁰Według danych ze strony www.gks.ru.

Michał KOŚCIÓLEK¹¹

Monika ZIÓŁKO¹²

UDZIAŁ ENERGII ODNAWIALNEJ W BILANSIE ENERGETYCZNYM WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Głównym celem artykułu jest opisowa oraz statystyczna analiza udziału energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł w województwie podkarpackim na tle innych polskich województw w latach 2006–2012. W pierwszej części pracy przedstawiono charakterystykę odnawialnych źródeł energii, uwzględniono ich podział, znaczenie i możliwości wykorzystania. Następnie ukazano ich miejsce w bilansie energetycznym Polski. W analizie uwzględniono zarówno pozyskiwanie energii pierwotnej, jak i jej zużycie. W kolejnej części poddano analizie bilans energetyczny województwa podkarpackiego. Wyszczególniono jego poszczególne elementy, z wyraźnym naciskiem na energię pozyskiwaną z odnawialnych źródeł. W ostatniej – czwartej części opracowania przedstawiono perspektywy rozwoju odnawialnych źródeł energii i możliwości zwiększenia ich udziału w ogólnym bilansie województwa podkarpackiego. Rozwój energetyki odnawialnej na tym terenie w latach 2006–2012 jest z roku na rok coraz bardziej intensywny. Powstają na tych terenach liczne inwestycje oparte na odnawialnych źródłach energii. Udział tego typu energii w bilansie województwa zaczyna odgrywać coraz większe znaczenie, a obiecujące perspektywy pozwalają zakładać, że z czasem statystyka ta poprawi się na korzyść „zielonej energii”.

Słowa kluczowe: odnawialne źródła energii, bilans energetyczny województwa podkarpackiego, energia pierwotna, niekonwencjonalne źródła energii, zielona energia.

SHARE OF RENEWABLE ENERGY IN ENERGY BALANCE PODKARPACKIE PROVINCE

The main purpose of this article is descriptive and statistical analysis of the share of energy derived from renewable sources in the Podkarpackie Province of other Polish provinces in the years 2006–2012. In the first part of the paper authors present the characteristics of renewable energy sources into account their division, meaning and use. Then show their place in the Polish energy balance. The analysis includes both acquisition and primary energy consumption.

The next section was analyzed energy balance Podkarpackie Province. Listed are its individual components, with a clear focus on energy extracted from renewed sources. The last – the fourth part of the paper presents the perspective of the development of renewable energies and opportunities to increase their contribution to the overall balance of the Podkarpackie Province.

Development of renewable energy in the area in 2006–2012 from year to year is more and more intense. In these areas arise numerous investments based on renewable energy sources. The share of this type of energy in the balance of the region begins to play an increasingly important and promising perspectives and allow to assume that over time this will improve the statistics in favor of “green energy”.

Keywords: renewable energy sources, energy balance, Podkarpackie province, primary energy, non-conventional energy sources, green energy.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.6

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

¹¹ Mgr Michał Kościółek, Katedra Ekonomii, Politechnika Rzeszowska, Al. Powstańców Warszawy 10, 35–959 Rzeszów, (autor korespondencyjny) e-mail: mkos@prz.edu.pl

¹²Mgr Monika Ziółko, Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31–510 Kraków, e-mail: monikazasadnia@gmail.com

PEACE, WAR AND AN ARMED CONFLICT AS AN OBJECT OF THE RESEARCH OF POLEMOMOLOGY

War, society and country change systematically. Therefore, war is and will be an object of the research. In all probability the process of war changes shall be assumed as evolutionary. Consequently, the research should be acknowledged as significant since they allow to comprehend the nature of these occurrences in more transparent way.

Polemological approach to the research of war has a negative nature and is used to eliminate war from the entire social life. It is notable that war used to be perceived usually as a mean to establish peace, not as an end in itself. The difference of polemological approach is about changing the war status. War is not a practical mean to establish peace but the object of cognition. The aim of the cognition is to eliminate war definitively from theory and practice of human relationships. Therefore, war is not a tool but the object of scientific inquiry. In cognitive conception the polemological research of war is the source of knowledge about war etiology, anatomy and social functions. In utilitarian conception it allows to reach conclusions how to act in order to avoid war. Knowledge acquired in such way indicates how to create reality so that war would become a historical category. The result of scientific cognition is knowledge which should be used to prevent war. The sense of polemological approach towards research of war should be perceived in cognitive and practical aspect. The cognitive element is mostly about explaining the cause and effect relationships, formulating and verifying hypothesis and statements. The practical aspect is about didactic and informative assignments. Above all, it refers to the effect on society and decision makers.

Keywords: peace, polemology, war, armed conflict.

POKÓJ, WOJNA I KONFLIKT ZBROJNY OBIEKTEM BADAŃ POLEMOMOLOGII

Wojna, podobnie jak społeczeństwo, a wraz z nim państwo, zmienia się systematycznie. Podejście polemologiczne do badania wojny ma charakter negatywny i służy jej eliminacji z całokształtu życia społecznego. Trzeba zaznaczyć, że wojnę zazwyczaj postrzegano jako środek do osiągnięcia pokoju, a nie cel sam w sobie. Odmienność podejścia polemologicznego polega na zmianie statusu wojny. Wojna nie jest praktycznym środkiem osiągania pokoju, ale jest przedmiotem poznania, zaś celem tego poznania jest ostateczna eliminacja wojny z teorii i praktyki stosunków między ludzkich. Wojna nie jest zatem narzędziem lecz przedmiotem dociekań badawczych. Polemologiczne badanie wojny w założeniu poznawczym dostarcza wiedzy dotyczące jej etiologii, anatomii i funkcji społecznych, w założeniu utylitarnym pozwala uzyskać wnioski, jak postępować by uniknąć wojny. Uzyskana w ten sposób wiedza wskazuje jak kreować rzeczywistość, ażeby wojna stała się kategorią historyczną. Rezultatem poznania naukowego jest wiedza o wojnie którą należy wykorzystać aby jej zapobiegać. Istotę podejścia polemologicznego do badań wojny należy postrzegać w aspekcie poznawczym i praktycznym. Element poznawczy polega w głównej mierze na wyjaśnianiu związków przyczynowo-skutkowych, formułowaniu i weryfikowaniu hipotez oraz twierdzeń. Wymiar praktyczny dotyczy zadań dydaktycznych i informacyjnych. Skierowany jest przede wszystkim w stronę oddziaływania na społeczeństwo i wpływania na decydentów.

Słowa kluczowe: pokój, polemologia, wojna, konflikt zbrojny.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.7

Przesłano do redakcji: grudzień 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

---

¹³ Waldemar Krztoń PhD, Department of Humanities, Faculty of Humanities, Rzeszow University of Technology, ul. Powstancow Warszawy 8, 35-959 Rzeszow, tel. 177432337, e-mail: wkrzton@prz.edu.pl

EVOLUTION OF SECRET SERVICES IN THE THIRD POLISH REPUBLIC - HISTORICAL AND LEGAL CONDITIONS

One of the main tasks of public authorities is to ensure the safety of citizens, which depends on the actions undertaken within the country and beyond its borders. The ongoing process of increasing globalization causes that the security authorities should constantly anticipate, detect and neutralize threats. The world security depends mainly on the geopolitical, economical and social situation. The army and police participation in international organizations causes that detection of threats is more effective. Important role in securing the country against terrorism, corruption and organized crime fulfil the authorities conducting the activities secretly. Secret services are institutions of particular importance in the structure of the public authority regardless of the political system. They are separate piece of the government administration. From the transformation period in 1989 until today Polish secret services institutions were changed many times. Over the years, it was necessary to adapt their organization to dynamic political conditions, democratic political system of Poland and current national needs. The aim of this publication is analyse the role of special services in the Third Polish Republic. The first stage includes the analysis of the process of transformation of military and civilian secret services of Polish People's Republic after 1989. The next are described the changes made in the twenty-first century. An analysis contains legal aspects of the existing five Polish secret services: Internal Security Agency, Intelligence Agency, Military Counterintelligence Service, Military Intelligence Service and Central Anticorruption Bureau.

Keywords: secret services, intelligence, counterintelligence, anticorruption, internal security, external security, state, defence, protection, terrorism.

EWOLUCJA SŁUŻB SPECJALNYCH W III RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ – UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I PRAWNE

Jednym z podstawowych zadań organów władzy publicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli, które zależy od działań podejmowanych wewnątrz państwa oraz poza jego granicami. Trwający proces wzmożonej globalizacji powoduje, że organy bezpieczeństwa muszą nieustannie przewidywać, wykrywać i neutralizować zagrożenia. Bezpieczeństwo na świecie zależy głównie od sytuacji geopolitycznej, ekonomicznej i społecznej. Uczestnictwo wojska i policji w międzynarodowych organizacjach sprawia, że wykrywanie zagrożeń jest bardziej skuteczne. Istotną rolę w zabezpieczeniu państwa przed terroryzmem, korupcją i przestępczością zorganizowaną pełnią organy prowadzące działania o charakterze niejawnym. Tajne służby są instytucjami o szczególnym znaczeniu w strukturze władz publicznych, niezależnie od obowiązującego systemu politycznego. Są one oddzielną częścią organizacyjną administracji rządowej. Od okresu transformacji w 1989 roku aż do dziś polskie służby specjalne były przedmiotem wielu zmian organizacyjnych. Z biegiem lat, konieczne było dostosowanie ich organizacji do zmieniających się warunków politycznych, nowego demokratycznego systemu politycznego Polski i aktualnych potrzeb krajowych. Celem niniejszej publikacji jest analiza roli służb specjalnych w III Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwszy etap obejmuje analizę procesu transformacji wojskowych i cywilnych służb specjalnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej po 1989 r. Następnie opisano zmiany dokonane w XXI wieku. Analizie poddano prawne aspekty funkcjonowania wszystkich pięciu współczesnych polskich służb specjalnych: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego oraz Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Słowa kluczowe: służby specjalne, wywiad, kontrwywiad, antykorupcja, bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo zewnętrzne, państwo, obrona, ochrona, terroryzm.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.8

Przesłano do redakcji: styczeń 2015

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

---

¹⁴Tomasz Lewandowski, MA in political science, Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, e-mail: lewandowski.bydgoszcz@wp.pl

PRAWO DO ZWOLNIENIA OD PRACY Z TYTUŁU ŚWIĄT RELIGIJNYCH

Artykuł poświęcony jest problematyce związanej z prawem osób należących do kościołów i związków wyznaniowych w Polsce do zwolnienia od pracy w celu celebrowania przez nie kultu religijnego. Autor wykazał, że prawo do zwolnienia od pracy w dniu ich święta (świąt) nie jest ukształtowane jednolicie w polskim systemie prawnym, ponieważ może wynikać przede wszystkim z ustawy z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy, ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz aktów prawnych regulujących stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, uchwalonych na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami. Innymi słowy, prawo do zwolnień od pracy w celu obchodzenia kultu religijnego w dniu świątecznym przypadającym w każdym tygodniu w dniu innym niż niedziela, czy też celebrowania innych świąt, niepokrywających się z dniami ustawowo wolnymi od pracy oraz zwolnień w celu obowiązkowej modlitwy w ciągu dnia przewidują również ustawy dotyczące statusu prawnego poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych.

Z dokonanych w publikacji ustaleń wynika, że wyznawca danego kościoła, czy też związku wyznaniowego, w myśl ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uzyskuje prawo do zwolnienia od pracy na czas celebrowania swojego święta religijnego na własny wniosek, który ma wiążący charakter – oznacza to, że pracodawca jest zobligowany do udzielenia zwolnienia, gdyż w przeciwnym wypadku naruszyłby zakaz dyskryminacji pracowników ze względu na religię lub wyznanie.

W artykule wskazano również, że na przykład według art. 11 ust. 2 ustawy z 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej wyznawcy tego kościoła mają prawo do zwolnienia od pracy na czas święta adwentystycznego, to jest od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę. Zatem na prośbę pracownika, przynależącego do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, złożoną na początku okresu zatrudnienia lub w jego trakcie, nie później jednak niż 7 dni przed dniem zwolnienia, zakład pracy [pracodawca – przyp. autora] ustala dla niego indywidualny rozkład czasu pracy.

Słowa kluczowe: prawo pracy, święta religijne, kościół, związek wyznaniowy, indywidualny rozkład czasu pracy

THE RIGHT TO TIME OFF WORK DUE TO RELIGIOUS HOLIDAYS

The article is devoted to issues related to the right of persons belonging to churches and religious associations in Poland to time off work for the purpose of celebrating their religious worship. The author has shown that the right to time off work on the day of their holiday (holidays) is not formed uniformly in the Polish legal system. Therefore, the right to exemption from performing work may result primarily from the Act of 18 January 1951 on non-work days, the Act of 26 June 1974 – the Labour Code, the Act of 17 May 1989 on Guarantees of Freedom of Conscience and Religion and legal acts regulating relations between the Republic of Poland and other churches and religious associations, adopted on the basis of agreements concluded by the Council of Ministers with appropriate representatives of the latter. In other words, the right to time off work for the purpose of celebrating religious worship on the day of worship falling each week on a day other than Sunday, or celebrating other holidays not overlapping with public holidays and time off work for the purpose of mandatory prayer during the day are also provided by acts on the legal status of individual churches and religious associations.

The findings made in the publication show that a follower of a given church or religious association, in accordance with the Act of 17 May 1989 on guarantees of the freedom of conscience and religion, is entitled to time off work to celebrate his religious holiday at his request, which has a binding nature, which means that the employer is obliged to grant this leave, otherwise he would breach the prohibition of discrimination against employees on grounds of religion or belief.

The article also stated that, for example, according to Art. 11 para. 2 of the Act of 30 June 1995 on the Relations between the State and the Seventh-Day Adventists Church in the Republic of Poland followers of this church are entitled to time off work for the duration of the Adventist holiday, i.e., from sunset on Friday to sunset on Saturday. Thus, at the request of an employee belonging to the Seventh-Day Adventist Church, made at the beginning of the employment period or during this period but no later than 7 days before the leave, the workplace (employer – author's note) sets an individual work schedule for him.

Keywords: labour law, religious holidays, church, religious association, individual work schedule.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.9

Przesłano do redakcji: wrzesień 2014

Przyjęto do druku: styczeń 2015

---

¹⁵ Dr Ireneusz Nowak, Katedra Materialnego Prawa Podatkowego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki, e – mail: irnowak@uni.lodz.pl

PARTICIPATION OF THE POLISH ARMY IN THE UNITED NATIONS MISSION IN THE REGION OF THE GOLAN HEIGHTS - UNITED NATIONS DISENGAGEMENT OBSERVER FORCE

The article presents the issue of participation of the Polish Army in foreign UNDOF missions (United Nations Disengagement Observer Force), the history of its participation and changes in the nature of the mission. The first part of the article presents the legal basis for peacekeeping missions under the auspices of the United Nations, the concept of using the UN peacekeeping forces as one of the measures to the peaceful resolution of conflicts. It discusses the types of operations carried out by the United Nations, namely: first generation of peacekeeping operations, second generation of peacekeeping operations and peace enforcement operations. The operations of the first and second generation function in accordance with the agreement of the parties, impartiality, failing to use force, except in self-defense. In peace enforcement operations the mandate allows for derogations from the rules. The paper discusses the major Israeli-Arab conflicts, which have become a contribution to the UN intervention in the Middle East. Then, it describes the first peacekeeping operation in the Sinai Peninsula, which was participated in by the Polish Army as a unified national contingent (1973-1979), entrusted with certain tasks in the framework of the United Nations forces. The mission was named UNEF II (United Nations Emergency Force II). This contingent was responsible for securing logistics: medical supply, supply of drinking water and food, and mine clearing. The second peacekeeping operation, participated in by the Poles, was the mission on the Golan Heights - UNDOF. This operation, like the mission in Egypt (UNEF II), was a result of the Arab-Israeli war in 1973. The presence of peacekeeping forces became possible after the agreements made in May 1974 in Geneva, between Syria and Israel. The task of the peacekeeping forces was to supervise a truce between the conflicting parties. This mission was the longest-lasting mission of the Polish Army (1974-2009).

Keywords: UN peacekeeping missions, UNDOF, Polish Army in peacekeeping missions.

UDZIAŁ WOJSKA POLSKIEGO W MISJI ONZ NA WZGÓRZACH GOLAN - UNITED NATIONS DISENGAGEMENT OBSERVER FORCE

W artykule przedstawiono problematykę udziału Wojska Polskiego w misji zagranicznej UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force), historię jego udziału oraz zmiany w charakterze misji. W pierwszej części artykułu przedstawiono podstawy prawne prowadzenia misji pokojowych pod auspicjami ONZ, koncepcję użycia sił pokojowych ONZ jako jednego ze środków służących pokojowemu rozwiązywaniu konfliktów. Omówiono typy operacji prowadzonych przez Organizację Narodów Zjednoczonych, a mianowicie: Operacje Pierwszej Generacji, Operacje Drugiej Generacji i Operacje Wymuszania Pokoju. Operacje pierwszej i drugiej generacji funkcjonują zgodnie z zasadami zgody stron, bezstronności, nieużycia siły z wyjątkiem samoobrony. W Operacjach Wymuszania Pokoju mandat dopuszcza możliwość odstępstwa od tych zasad. W opracowaniu omówiono ważniejsze konflikty izraelsko-arabskie, które stały się przyczynkiem do interwencji ONZ na Bliskim Wschodzie. Następnie opisano pierwszą operację pokojową na półwyspie Synaj, w której Wojsko Polskie wzięło udział jako jednolity narodowy kontyngent (1973–1979), któremu powierzono określone zadania w ramach sił Narodów Zjednoczonych. Misja otrzymała nazwę UNEF II (United Nations Emergency Force II). Kontyngent ten odpowiedzialny był za zabezpieczenie logistyczne: medyczne, dostawa wody pitnej i żywności, oraz rozminowywanie terenu. Drugą operacją pokojową, w której wzięli udział Polacy, była misja na Wzgórzach Golan - UNDOF. Operacja ta, podobnie jak misja w Egipcie (UNEF II), była wynikiem wojny arabsko-izraelskiej w 1973 r.. Obecność sił pokojowych stała się możliwa po porozumieniach zawartych w maju 1974 r. w Genewie, pomiędzy Syrią a Izraelem. Zadaniem sił pokojowych było nadzorowanie rozejmu między zwaśnionymi stronami. Misja ta była najdłuższą trwającą misją Wojska Polskiego (1974-2009).

Słowa kluczowe: misje pokojowe ONZ, misja UNDOF, Wojsko Polskie w misjach pokojowych.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.10

Przesłano do redakcji: listopad 2014

Przyjęto do druku: maj 2015

---

¹⁶ Tadeusz Olejarz PhD, Department of Humanities, Faculty of Management, Rzeszow University of Technology, Al. Powstańców Warszawy 8, 35–959 Rzeszów, tel. 177432337, e-mail: olejarz@prz.edu.pl

KONSEKWENCJE DEFINIOWANIA MYŚLI POLITYCZNEJ DLA KWESTIONARIUSZA BADAŃ POLITOLOGICZNYCH

W artykule omówiono konsekwencje zmodernizowania definicji myśli politycznej dla kwestionariusza badań politologicznych. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. myśl polityczna była definiowana jako refleksja o polityce, natomiast rozwój tożsamości naukowej politologii wymusił używanie w procesie definiowania kategorii rzeczywistość polityczna, czyli powiązanie pojęcia „myśl polityczna” z określeniami polityczność i polityzacja. Z dokonanej analizy wynika, że zasadnicze zmiany w definiowaniu myśli politycznej, jakie dokonały się w pierwszej dekadzie XXI w., generują potrzebę wyznaczania nowych zadań badawczych dla politologów – badaczy myśli politycznej. Nowe wyzwania (powinności) pojawiły się dla politologów w odniesieniu do trzech potrzeb poznawczych. Są to: 1) badanie poglądów podmiotów politycznych na polityczność i politykę; 2) rozszerzenie bazy źródłowej o ślady myśli politycznej; 3) dokonanie standaryzacji badań politologicznych realizowanych w tej subdyscyplinie. W artykule wskazano na dwa typy źródeł w badaniach politologicznych myśli politycznej – świadectwa i ślady myśli politycznej – oraz zaproponowano trzy, połączone ze sobą kwestionariusze badawcze – uniwersalny, historyczny i specjalny.

Słowa kluczowe: myśl polityczna, metodologia politologii, teoria polityki.

CONSEQUENCES OF DEFINING POLITICAL THOUGHT FOR QUESTIONNAIRE OF THE POLITICAL SCIENCE RESEARCH

The publication discusses the consequences of modernizing the definition of political thought for questionnaire of the political science research. In the eighties and nineties of the twentieth century political thought was defined as a reflection of politics, while the development the identity of political science has forced the use of the category of political reality in the process of defining. There was a link between the concept of political thought with the terms politicality and politicization. The analysis made in the article shows that fundamental changes in the definition of political thought, which took place in the first decade of the twenty-first century, generating the need for the appointment of new research tasks for political scientists – researchers of political thought. New challenges (duties) appeared for political scientists for three cognitive needs. These are: 1) studying the views of political subjects on the politicality and policy; 2) broadening the base of sources of traces of political thought; 3) the standardization of political science research carried out in the sub-discipline. The article pointed out the two types of sources in the study of political thought – the evidences and signs of political thought and proposes three research questionnaires, joined together: universal, historical and special.

Keywords: political thought, methodology of political science, theory of politics.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.11

Przesłano do redakcji: listopad 2014

Przyjęto do druku: maj 2015

---

¹⁷ Dr hab. prof. UMCS, Waldemar Paruch, Wydział Politologii, UMCS, Pl. Litewski 3, 20–080 Lublin, tel.: 815 265 146, e-mail: wparuch@o2.pl

DEMOKRACJA BEZPOŚREDNIA W MYŚLI POLITYCZNEJ WSPÓŁCZESNYCH POLSKICH PARTII POLITYCZNYCH

Przedmiotem analizy są dokumenty współczesnych partii politycznych w kontekście demokracji bezpośredniej. Demokracja bezpośrednia daje obywatelowi prawo do decydowania o najważniejszych sprawach państwowych. W Polsce instrumentami demokracji bezpośredniej są referenda i inicjatywy ludowe. Referenda są prawnie ustanowione w Konstytucji. W Polsce obywatele mogą podjąć inicjatywę referendalną przez zebranie 500 tys. podpisów.

Z jednej strony w dokumentach partii można znaleźć wiele informacji zachęcających obywateli do budowy społeczeństwa obywatelskiego. Politycy zachęcają do uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji. Z drugiej zaś politycy nie wyrażają zgody na przeprowadzenie referendum. Mają lekceważący stosunek dla inicjatyw i żądań obywateli, demonstrując raczej autorytarne narzucanie własnych preferencji. W artykule autorka przedstawia dwa przykłady: decyzję rządu o objęciu obowiązkiem szkolnym dzieci sześciolletnich oraz zrównanie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn. W obu wypadkach obywatele zebrali wymaganą liczbę podpisów, ale politycy nie zgodzili się na przeprowadzenie powszechnego głosowania. Decydentom trudno sobie wyobrazić, że obywatele są zmotywowani i zdolni do uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji. Jest to cecha charakterystyczna władzy. Powód jest prosty – politycy nie chcą się dzielić władzą z obywatelami.

Słowa kluczowe: demokracja bezpośrednia, partie polityczne, referendum.

DIRECT DEMOCRACY IN POLITICAL THOUGHT OF MODERN POLITICAL PARTIES IN POLAND

The main objective of the article is to present political parties in Poland and their documents related to direct democracy. Direct democracy gives the right to decide on particular issues to every citizen. In Poland we have instruments of direct democracy: referendums and popular initiatives. Referendums are a right given to citizen by the constitution. People can initiate a referendum by collecting 500 thousands signatures.

On the one hand we can find a lot of information in parties documents about building a civil society in our country. Politicians invite people to take part in the process of decision making. But on the other hand, politicians do not agree to promulgate a referendum. They show no regard for populations' wishes and demands but rather autocratically impose their own preferences. In the article Author gave two examples: government's decision on the extend of 6-year-old compulsory school and equalization of retirement age for men and women. In both cases people initiated referendum and collected the required number of signatures. Politicians does not agree to vote. Decision-makers in all political areas find it difficult or even impossible to imagine that citizens are motivated and capable of participating in politics. This is a general feature of such decision-makers – once they are in power. The reason is simple: politicians do not want to share power with the population.

Keywords: direct democracy, political partie, referendum.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.12

Przesłano do redakcji: listopad 2014

Przyjęto do druku: czerwiec 2015

---

¹⁸Dr hab. Małgorzata Podolak, Wydział Politologii UMCS, Lublin, e-mail: podolakm@op.pl

SONDAŻE WYBORCZE – SOCJOLOGIA W SŁUŻBIE POLITYKI

Przed każdymi wyborami jesteśmy inspirowani badaniami wyborczymi, mówiącymi nam który, kandydat albo który partia ma właściwe poparcie. Nie wszyscy Polacy analizują metodologiczne właściwości, związane z odpowiednio dobraną próbą czy poprawnie skonstruowanym kwestionariuszem ankiety. Błędy popełnia się również za granicą, było ich stosunkowo niewiele, a z roku na rok widoczny jest coraz większy profesjonalizm. Poglądy polityczne badaczy, socjologów nie były jednostronne i wymykały się jednoznacznej ocenie. We współczesnych społeczeństwach o zróżnicowanych systemach światopoglądowych, rozwijają się i uzupełniają rozmaite poglądy oraz oceny, dlatego też opinia publiczna nie jest wielkością jednolitą i trwałą, stałą, lecz zróżnicowaną i zmienną. Spotykamy się także z pojęciem manipulacja, czyli kierowanie kimś bez jego wiedzy; posługiwanie się kimś lub czymś dla osiągnięcia określonych celów; nieuczciwe posługiwanie się przekazem w celu wywarcia określonego wpływu na ludzi, np. przez świadome używanie wyrażań niejasnych lub niejednoznacznych. Pojawia się też kwestia kłamstwa ankietowanych wyborców. Sondaże są postrzegane jako narzędzie opresji reżimowego państwa. Poziom zaufania Polaków do państwa jest bardzo niski, a jako społeczeństwo mamy też bardzo niską samoocenę.

Badacze tacy jak Ryszard Dyoniziak próbowali nakreślić, najczęstsze błędy ośrodków sondażowych takie jak; koncentrowanie się w badaniach sondażowych na sprawach nieistotnych, ciekawostki a odwracanie uwagi od spraw o podstawowym znaczeniu dla społeczeństwa, narzucanie badanym swojej wizji problemu, stereotypy przyjmowane w wielu badaniach, skonstruowana struktura pytań, gdzie z góry można przewidzieć zasugerowaną pytaniem odpowiedź, błąd bezzasadnego porównywania, błąd wymuszania pożądanych skojarzeń oraz nieuprawnionych porównań i komentarzy. Socjologowie zaobserwowali też wiele zmian preferencji politycznych, takich jak zjawisko charakteryzujące się tym, że wyborcy kierując się wynikami sondaży, przenoszą swe głosy na sondażowego lidera, czy też sprzyjające wyraźnie słabszemu kandydatowi, gdyż efekt ten charakteryzuje przenoszenie głosów na osobę o niskim poparciu w sondażach.

Słowa kluczowe: polityka, socjologdy, opinia publiczna, sondaże

ELECTION SURVEYS - SOCIOLOGY AT THE SERVICE OF THE POLITICS

Before every elections we are being inspired from every side with election surveys telling us which candidate or which party what support has. Forecasts in the media have one aim of showing us for spectators strong support for a party to which our voice won't be wasted because for every to vote in favour of the grouping which supporting the electoral threshold on the border has since aren't having chances to change nothing or this way won't cross border of electoral threshold. Critics are raising, that the level would not be ashamed of the propaganda of both the manipulation of today's so-called free media and surveys demonstrated by them champions of the propaganda. The most frequent survey errors appear around such problems as; keeping unsure electors casting a vote in choices to the candidate, of which supporting in surveys is highest. The elector in the last moment is changing his mind and a vote for the candidate for which he didn't intend to vote which turned out to be the leader in results of surveys is conveying. The majority of our society is interested in results of surveys announced by opinion pollsters. The minority is holding a view that they are manipulated and aren't showing real views of people. In a deluge of information, however citizens aren't analysing methodological properties, associated with the appropriately selected attempt or the correctly constructed questionnaire of the questionnaire form. Grabbing balancing of electors hold of and moodinesses of respondents, especially in the election year is posing a challenge for research centres. Extremely an attempt seems interesting to the answer to a question for affecting the outcome of the election, directing views of chief actors of the political landscape, as well as personal, political commitment of researchers and commentators of the Polish politics.

Keywords: politics, sociologists, public opinion, surveys.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.13

Przesłano do redakcji: listopad 2014

Przyjęto do druku: maj 2015

---

¹⁹Dr Krzysztof Prendecki, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, e – mail: prend@prz.edu.pl

OBRACHUNKI WEBEROWSKIE. PARĘ UWAG O OBECNOŚCI MYŚLI MAXA WEBERA W FORMULE WSPÓŁCZESNEGO KAPITALIZMU

Max Weber (1864-1920) to jeden z „ojców założycieli” współczesnej socjologii. Jego socjologia, podporządkowana zasadom racjonalności i obiektywizmu – Weber nazywał ją „socjologią rozumiejącą” – wpisuje się w orientację humanistyczną, której rdzeniem jest teza o zasadniczej odmienności świata przyrody od świata kultury. W klasycznej już dziś pracy *Etyka protestancka i duch kapitalizmu* (1905), Weber próbuje udowodnić, że genezę i byt kapitalizmu można pojąć jedynie przy uwzględnieniu wpływu etyki protestantyzmu na kształtowanie się zachowań przedsiębiorczych w społeczeństwach Zachodu. W pozytywnej na ogół recepcji teorii Webera pojawiają się też tony krytyczne. Krytyka dotyczy głównie teorii biurokracji, która nie znajduje już uznania i została zastąpiona koncepcjami w większym stopniu uwzględniającymi rolę kapitału ludzkiego. Biurokrację wskazuje się jako system anachroniczny. Pojawiają się też zastrzeżenia do tego, że Weber niedokładnie przedstawił dialektykę rozwoju kapitalizmu, gdyż po traktował purytyzm jako siłę mającą ten sam potencjał na każdym etapie tego procesu. Obecność Webera we współczesnej myśli społecznej przejawia się w szczególności w częstym odwoływaniu się do jego tez przez cytowanie i komentowanie z różnych perspektyw badawczych. W formule współczesnego kapitalizmu, ekspansywnego i realizowanego w różnych ujęciach modelowych, z których każde zakłada prymat zysku, znaleźć można odniesienia do tezy Webera o rachunku korzyści jako głównej siły napędzającej ludzką przedsiębiorczość i poszukującej legitymizacji w etyce.

Słowa kluczowe: Max Weber, etyka protestancka, duch kapitalizmu, biurokracja, zarządzanie, legitymizacja, formuła współczesnego kapitalizmu.

WEBERIAN RÉSUMÉ. A REFLECTION ON THE PRESENCE OF MAX WEBER'S THOUGHT IN THE FORMULA OF MODERN CAPITALISM

Max Weber (1864–1920) is one of the “founding fathers” of modern sociology. His sociology, compliant with the principles of rationality and objectivity, named by Weber himself “understanding sociology”, is a part of the humanistic orientation whose core is the thesis on essential difference between the natural world and the cultural world. In his classic *Protestant Ethics and the Spirit of capitalism* (1905), Weber tries to prove that the genesis and existence of capitalism may only be comprehended taking into account the influence of the protestant ethics on the shaping of entrepreneurial behaviors in the western societies. In the overall positive response Weber's theories there occur certain negative tones. Criticism refers mainly to the theory of bureaucracy as the ideal system, which in the formula of modern management of both economic entities and public institution is no longer recognized and has been replaced by concepts paying more attention to the role of human capital. Bureaucracy is considered as anachronistic system. There are also objections to the fact that Weber presented his dialectic of the development of capitalism inaccurately, treating Puritanism as the force with the same potential at every stage of the process. In the formula of modern capitalism, expansive and implemental in various model approaches, each of which assumes the primacy of profit, one may find numerous references of Weber's thesis on the benefit account as the main drive for human enterprise and seeking legitimization in ethics.

Keywords: Max Weber, Protestant ethics, Spirit of capitalism, bureaucracy, management, legitimization, formula of modern capitalism.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.14

Przesłano do redakcji: styczeń 2015

Przyjęto do druku: maj 2015

WYBRANE KOMPONENTY KULTURY POLITYCZNEJ I ICH WPŁYW NA PERCEPCJĘ PAŃSTWA

W artykule omówiono kulturę polityczną społeczeństwa jako zjawisko wielowymiarowe. Na wszystkich etapach rozwoju cywilizacji i we wszystkich kręgach kulturowych analizowano genezę podobnych i odmiennych stylów uprawiania polityki. Opisano kulturę polityczną, która w znacznym stopniu kształtuje się pod wpływem instytucji oraz systemu politycznego.

W literaturze polskiej zarówno socjologicznej, jak i politologicznej można wyodrębnić dwa nurty w rozumieniu i definiowaniu kultury politycznej. Pierwszy, określany jako szeroki, opiera się na podejściu globalnym do analizowania kultury politycznej. Drugi nurt określany jest jako wąski. Koncentruje się na stosunku społeczeństwa do polityki, szczególnie do podmiotów polityki i ich decyzji, jak też do wydarzeń politycznych.

W polityce zauważa się postawy i zachowania, a także siły i interesy oraz mechanizmy społecznego działania. System wartości oraz sposób uprawiania polityki wykazuje związek z formacjami ustrojowo-politycznymi. Do budowania każdej kultury potrzebny jest fundament, który stanowią wartości, a to, na jakich wartościach opiera się polityka, zależy od społeczeństwa oraz jego decyzji.

Artykuł składa się z sześciu części. W pierwszej części zawarte jest wprowadzenie do problematyki zawartej w artykule. Druga część zawiera analizę wyjaśnienia pojęcia kultury politycznej. Rodzaje kultury politycznej zawarte są w trzeciej części pracy. W czwartej części opisane są funkcje kultury politycznej. Piąta część obejmuje uwarunkowania postaw politycznych. Ostatnia, szósta część zawiera analizę wybranych komponentów kultury politycznej i ich wpływ na percepcję państwa.

Słowa kluczowe: kultura polityczna, społeczeństwo obywatelskie, postawy polityczne, warunkowania kultury politycznej.

SELECTED COMPONENTS OF POLITICAL CULTURE AND THEIR INFLUENCE ON PERCEPTION OF THE COUNTRY

The article discusses the political culture of society as a multidimensional phenomenon. At every stage of civilization's development and in all culture circles there was an analysis of genesis of similar and different styles in political cultivation. It describes political culture that forms itself under the influence of institutions and the political system.

In Polish literature – both sociological and political – two streams of comprehending and defining political culture can be distinguished. The first one, called broad, is based on global approach on the analysis of political culture. The second one is called the narrow stream. It concentrates on the society's attitude towards politics, especially towards political subjects and their decisions as well as political events.

In politics attitude and behaviour as well as forces, interests and mechanisms of social acting can be observed. Alike the manner of making politics, the system of values shows connections with both regime and political formations. The construction of each culture needs a foundation that is built of values, and on which values the policy is based depends on the society and its decisions.

The article comprises of six parts. First part encloses the introduction to the problematic included in the article. Second part encloses a clarification analysis of the term political culture. Types of political culture are enclosed in the third part of the research work. Part four describes the functions of political culture. Fifth part talks about the conditioning of political attitudes. Sixth and last part contains an analysis of chosen components of political culture and their influence on the perception on the state. The research ends in a contents summary.

Keywords: political culture, civil society, political attitudes, determinants of political culture.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.15

Przesłano do redakcji: listopad 2014

Przyjęto do druku: maj 2015

---

²¹Dr Hanna Sommer, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, e – mail: hansom@prz.edu.pl